

Womhaj Bóh!

Cižko 35.
28. augusta.

Lětnik 8.
1898.

Serbiske njedželske łopjenka.

Wudawaju ƚo kóždnu ƚobotu w Esmolerjez knihicziščezetni w Budyschinje a ƚu tam doštač ja šchtwórtlětnu pšchedplatu 40 np.

12. njedzela po ƚwjatej Trojizy.

Mark. 7, 33.

A wón wša jeho wot luda wošebje, tykny jemu ƚwoje poršty do jeho wušchow a tón swjašk jeho jaŋka ƚo rošwjaša a wón rěčeske prawje.

Hdyž našch Knjes hluchoněmeho wot luda wošebje wošnje, ƚo to teho dla stanje, dokełž ma s nim ƚwoje wošebite huadne wotpohladanja. Nětotryžkuliz lěkar chze ƚebi je ƚwojimi wuhojenjemi ƚhwalbu a pšchipošnacze dohneč, Šchrystuš pak ƚo sjawnošče sminje, so by ƚwoje žohnowanje njepšchikrótschene pomozpytazym pšchiwobrocziš. Wyšche teho dyrbjesche ƚo wutroba hluchoněmeho pšchistupna sežinicž: Wón ƚuano s zyła njewjedzišche, šchto pola sbožnika dyrbi; ƚobuželniwi pšheczeljo ƚu jeho k temu Knjesej pšchiwjedli a město njeho wo pomoz prošyli. Tak wón kaž njewjedžaze džěcžo ƚrjedž czrjody luda štejesche, kotryž rady něšchto nowe wohlada.

Tón Knjes se ƚwojim pohladujenjom na hluchoněmeho niz jeno njepošnaje, so je jaŋšk swjašany a wucho samknjene, ale tež, so njepšmjertna dušcha w putach trada a so je wutroba šacžemnjena. Teho dla wón njepšbožowneho wot luda wošebje wošnje. To je w Božim kraleštwje wašchne. Wo šwonkownych podeidženjach krajow a kralow, wjetchow a trónow ƚo wonka na torhoschěžu žiwjenja a na krawawnym bitwišchěžu jedna; hdyž pak je wo njepšmjertnu dušchu czinicž, hdyž je šbudženje, roššwětlenje a wušwjećenje nušne, tón Knjes wot šchěrošesje drohi prjecž dže a człowške

džěczi do czíšchiny domjedže. Šchto tež jow sjawnošč chze? Ludžo we wulkim a zylym dale nicžo njechadža, hacž jeno něšchto nowe wohladadž. Tola tón Knjes njeje k temu pšchichoł, so by jich wczipnošč spokoził, ale wón chze hrěšchnu dušchu człowjeka pytač a wumóz. Pola hluchoněmeho je to wošebje czežke! Dla ƚwojich brachow je wón hubjeŋšchi hacž drusy strowi a tež we ƚwojim rošumje tak rošwity njeje. Teho rěka wošebje hladadž.

Šak je tola naturški człowjek, kajkiž je wot pšchirodženja, tajtemu hluchoněmemu tak jara podobny. Jeho wucho je ja hłóš Boži samknjene a jeho jaŋšk je němý, so njemóže wšchhomóžneho huadne škutki ƚhwalicz. Tajtemu je jara nušne, so jeho Bóh wot luda wošebje wošnje. Teho dla tež hišchěže džěnknišchi džěŋ tón Knjes pucze ƚwojim džěczom do potajneho a do czíšchiny počaže, hdžež ƚo holk a hara wulkeho ƚwěta njepšheczišchězi. Tam wošebje jeho duch k našchemu duchej wótišcho rěczi, hacž jo dorošuminy, a wón ƚwoje džělo na naš dopjelni. Šwoje graty je tón Knjes pšchězo wošebje wšak a je ƚebi ja ƚwoje Bože kraleštwjo pšchihotował. Abraham dyrbjesche se ƚwojeho wótzneho kraja a domu do šdaleneho Kanaana wuczahneč, so by ƚo w nim ƚlubjenje wo sbožu ludow wukhowalo. Mójšaš dyrbjesche šchtyrzhězi lět dolho w Midianskej pušćinje bydlicž, so by ƚo ja ƚwoje ƚudniške a profecziške šastojništwjo pšchihotował. W czěmnej nozy ƚlepošče Saul w Damasku tji dny ƚedžišche, doniž s njeho ƚwjaty Pawoł njenašta. A runje tak kaž jow w šamotnej kłóštrškej komorzy w Erfurcze Augustiŋski mnich Luther

Ě reformatorej zyleho křesťijanstwa wotrofcze. Al tež ty, hdyž tež nimašch wulkeho pomolanja kaž tamni wulzy w Božim kralestwje, ale njewobkedźbowany wot cžłowjekow swóej pucž psches žiwjenje džesch, njejsy ty nihdy šam na šebi šhonil, so tež tebe tón Knjes wot luda wošebje wja, hdyž chyzsiche šwoju hnadnu radu na tebi pschekrašnicž? Někotry drje měni, so pschi wulkošczi a cžežkošczi šwojich šemškich dželow žaneje šhwile ša duchowne a wěcžne wězy nima; wodnujo a w nozy šo tajki wbohi jeno wo šemške stara a na nich wišy a šwoju móz a šwój cžaš na nje nałožuje. Duž jemu tón Knjes na ras šhwile da, hdyž jeho wot luda wošebje wojraje a na šhoroložo položi: dny, njedzele, měšazy šo minu, ša tym hacž je tón Knjes cžaš wotmėril. Njejsy ženje psches tajke našhonjenja šcho? Al hdyž šy pschi tym husto došcž morkotal, a šo prašchal, cžeho dla to pela mje, hdyž šu tola drušy štrowi, wjedž, to je cže tón Knjes wjaš.

ŠapošledĚ tón Knjes, kaž šo chyzł psches šnamjo Ě nēmemu rēcžecž, šwojej woczi Ě njebjesam pošbėhne; šrjedž wulkich cžrjódow njeby nēmny to pytnyl, ale jow wošebje wón drje ša tym pschišdže, šcho chze tón Knjes Ě tym prajicž, šo wschitka pomoz wot horjeka pschišdže, hdyž daricžel wschitkich dobrnych darow bydli. Š šbóžne pohladnjenje šbóžnika! Šchtóž Ě nim hlada, njebjesam wotewriene widži a w nich wěcžnu krašnosčž, kotruž tón Knjes šwojim wumožnym dawa. To je šbóžny trošcht ša tón cžaš, hdyž tón Knjes naš pošledni ras wošebje wosmje, hdyž naš na šmjertne ložo položi. Al hdyž cželne wucho wjazy nješlyšchi, nam wušchi dušche wotewri, šo šhwalobne špėwy njebjeskich šylow šbóžnych šašlyšchimy. Duž rėka: šmėrom bycž, hdyž naš tón Knjes wošebje wosmje. Šotom budža hodžiny našcheho štowarščenja a šjednocženja Ě nim kaž jeho lubošcžiweho džėlanja na naš žorlo trajneho žohnowanja.

Wjedž naš šam šwój pucž,
 Šesu, ty naš wucž!
 Wjedžesch naš po cžežkej cžėri,
 Daj nam trošcht we šłabej wėri!
 Wotewr jumu šam
 Njebjesam wrota nam!

M. S.

Bubnar.

Š lėcže 1812 mėjachu w 9. franžawškim pėschtowym polku bubnarja, kotryž bėšche hagle 9 lėt stary. Š wjėšcha rėfachu jemu Wilbokej (Wilbouquet). Al ša wěšcže, wón mėšesche tak šwizne cžėlo a tak wulku hłowu, šo bėšche tej napravje, po kotrejž bėchu jemu narjėli, dospolnje podobny. Wilbokej njewušnamjenjesche šo na žane wušchnje. Šrėni bubnar bėšche jeho Ě wjėrbowej witku nawucžil, šchož bėšche jemu trėbne. Wón njemėšesche cžapku tak šchwije na wuchu šedžo jako najšnadnišchi piškar, tež njemėšesche wón Ě bubonom tak wušupowacž jako jeho šužod, tón Ě wulkej brodu pod nošom. Nėhdy šimbasche šo jemu tešak šrėdku mjes nohomaj; pschi tym šo šakopny, padny Ě nošom na šamjen a roš- rary šebi pschi tym noš tak hrošnje, šo šebi jeho towaršchojo je šmėchami brjuch džėržachu. Šdyž Ě towaršchemi šebi šejhra, dha woni jeho šjebachu; šedžesche w šorcžmje, dha jemu drušy wupichu, šchož bėšche šebi šfajal a šchož bėšche šaplacžil. Šeho dla Wilbokej wjazy wjele njerēcžesche a šdalowasche šo wot šwojich towaršchow.

Nėhdy dosta wot generala, brigadu, še kotrejž Wilbokejowy polk šlyšchesche, nawjedowazeho, porucžnosčž, šo by krajinu dobył, kotraž na druhej štronje šlubokeho dola ležesche. Šonle dol ša- šitowasche baterija, šchėšcž kanonow ličžaza, kotraž rjady wojakow tak pošpēcžesche jako šyžł žito na žnjach. Šchtóž pak chyzsiche šejžorowu porucžnosčž wukonjecž, dyrbjesche tamnu bateriju mēcž.

Generalowy adjutanta pschihanja a porucži dwėmaj kompanijomaj pėschtow, tule porucžnosčž wukonjecž. Bėšche to jara wazna wěz. Šo šdacžu dyrbjachu tam šti šchtwórcžiny wschėch wojakow žiwjenje wostajicž. Ščechkojo šo tež rošhladowachu, hacž runjež bėchu woni šhroblu ludžo. Šaj, někotri wot najštaršchich mėnjachu, na šanony pošafuju: „Myšli dha šebi general, šo cži šarlojo tam horjeka pječžene jabłuka pluwaja? abo chze naš šofakam woprowacž?“

„Šólzy, to je šejžorowa porucžnosčž!“ šawola adjutant šo wotšalwšchi. Šola wojazy šo hišcže komdžachu. Šižo bėšche nawjedowazy šapitan polkowemu bubnarjej dwójzy pschifajal, šo ma dwėmaj bubnarjomaj pschifajacž, šo byšchtaj Ě pošupowanju bubnowaloj. Šón wosta, šo na šwój dolhi šij šepjerajo štejo a po šdacžu šo jemu njechasche pošłuchacž. Ša tón cžaš šedžesche Wilbokej na šwojim bubonje, kaž by na nim chyzł wotjėchacž a bėšche šebi šahwišdal: Ššoncžnje dosta šo polkowemu bubnarjej porucžnosčž Ě ššcžemu rajej. Šola temu šo hišcže njechasche. Šha štaže Wilbokej, wopaka šebi šwój bubon, wja šicžkaj do rukow, štupi šo, wšchón šrjedawšchi hncw šabwšchi, psched polkoveho bubnarja a džesche: „Bojšliwžo, ty!“

Šolkowy bubnar chyzsiche šebi šwój šij šbėhncž, tola hižo wjedžisiche Wilbokej wobej kompaniji a šjerešche na šwój bubon, šo wšcho wjėškotasche. Šwožny džėchu ša nim a nadbėhowachu bateriju. Ša dobo wutjėli šo 6 ras Ě baterije. Šyle rjady šhrobluch wojakow porajchu šo na šemju, šo njebychu wjazy štan- šyli. Šur a dym bėšche wschitkich šawalil, wutjėlenje Ě šanonow bėšche šich pošlyšchilo; ale šur a dym šo šhubišchtej a woni wi- džachu něhdže 20 šrocželow psched šobu njenaštróženeho Wilbokeja, šak wón tam Ě dalšchemu pošupowanju bubnuje. Šoni šlyšchachu jeho bubon a jim šo šdasche, šo chze wón je šwojim bubnowanjom šanony wušmėchowacž. Ššoncžnje wutjėli šo drubi ras Ě baterije a šule lėtachu do powoštankow, kotrež bėchu tu wot wobej kompanijow wostale. Wilbokej šo wobroczi a wu- hlada, šo šu tam lėdma hišcže poš šta muži wot tamnych dwė šėži. Šo jeho pohoni, šo šapocža hišcže Ě wjetjėch mozu na šwój bubon šicž. Ššóždemu šo šesda, šo tam 20 bubnarjo na dobo bubnuja. Šwožny šhwatachu šhroble do šrėdka a do batte- rije, najšrėnišchi bėšche Wilbokej. Šón šawola na njepšchecželow: „Wajšche šanony šu žalostni šarlojo, tola nětkole šu wone našche!“

Šjes tym bėšche šejžor na šórtu šajėchal a hladašche, šak šo jeho wojazy šhroble bija. Ššchi ššóžnym wutjėlenju ššchepotasche wón na šwojim šonju, hdyž pak šo wojazy do baterije doby- wachu, džesche wón šchlešžu wot wocžow pošchcžiwšchi: „Šhroblu hólzy!“ Al 10000 muži jeho gardy, šotřiž jady njeho štejachu, plazachu do rukow wólawšchi: „Ššława!“ Šhėš hanjesche adju- tanta do baterije a runje šak šhėš šo tež wrocžesche. „Ššelko šich je šo do baterije šdobylo?“ woprašcha šo šejžor. „41, ma- jestošcž!“ „Šutje 41 šchizow!“ pschifajal šejžor generalnemu ma- jorej.

(Ššoncženje pschichodnje.)

Špėwaj a džėtaj.

I. Špėwaj.

(Šokracžowanje.)

Šóh je štworicžėř a šđeržėř šwėta. Šdyž ty to wo- pomnišch a nětko šłėdy jeho wšchewomozy a mudrowcže a dobrocži- wosčže na hwiššojnym njebjū a na šemi pytasch a tež pschi šajšim pytanju namakajš, šotom budže tebi, kaž temu pošobžnemu Ššrael- štemu, kotryž pschi šajšim wopominanju šhwalo šawola: „Šnježe, šak šu tvoje šutki šak wulke, a šak je šich šak wjele? Šy šy je wšchitke mudrije wuštajil, a šemja je pošna twojeho bohastwa.“ Šak wobdžiwanje do modlenja pschėndže. Al šebicžny by ty był, hdyž by je pschi twojich poštwach šakomdžil. Šwój Knjes je tebe šinak wucžil, hdyž wón na šapocžatk hłowneje modlitwy „šičž šy ty w njebjesach“ štaji a ju Ě tymi šłowami wobšamnje: „Ššchetož tvoje je to kralestwo a ta móz a ta cžesčž“. Al šrėni šchėšcžijeno šu šinak myšli a cžiwili; pschetož šich šrėnje špėwy a psalmy šu šarofakoniške psalmy a runje šajške šhwalenje, kaž je wobšamknjenje Ššócženajšcha šame.

Duch je Šóh, je Šesuš šrajil, šako chyzsiche Šamaricžišku žónišku wot teje wopacžneje myšle wušwobodžicž, šo je modlenje Ě Šohu na wėšte mėštno šwajšane. Še-li Šóh Duch, je-li to Šože bycže a je-li wón, dokelž je Šóh, tón dospolny Duch, šotom je wón wšchewomozny a wšchewomšchudžomny; šotom ša njeho

žaneho wobmješowanja njeje, ani městna, ani ruma; potom blyšchi wón modlešće šdychenje w hamotnej komorzy khoreho tak derje, kaž wolanje wobadnych we wulkim Božim domje; potom je wón bliško wšchitkim, kiž so k njemu pschi njedzelskej Božej služby abo pschi domjazej nutnosceji s dobom na wjele městnach wolaja.

To čini našche modlenje žiwe a wutrobne; pschetoz nětko my wěmy, so my podarmo błowa njepowjedamy a žaných wošebitých sarčeznikow njepotřebamy, kiž so Bohu bližiči hač my, žmy a wostanjemy pak žebi tež teho wědomni: wone nješmédža próšne błowa byč, wo kotrychž wutroba niczo njewě, psched tym, kotryž našche myšle s daloka inaje a derje wě, hač so daloko wot njeho, hdyž tež na kemschazej lawzy šydaja a maja ruzy štylnjenej.

Duch je Bóh! Tola šjewjenje Bože ma šwoju wulku wažnosć sa našche modlenje hiščeje w čišće druhej myšli. Dofelž je Bóh Duch, teho dla šmédžesche ižraeličiški mudry prajc: „Krala wutroba je we ruzy teho Knjesa kaž rěči a wón ju wobroczi, hdyž chze“, a teho dla móžesche Ješus šwojich wučomnikow sa jich mišioniski pucž trošchtowacž: „Hdyž wóni waš podacž budža, nještarajče so, tak abo šchto byščeje rěčeli; pschetoz we tej šamej šchtundže budže wam date, šchtož wy rěčecž dyrbicze. Pschetoz wy nješče, kiž rěčicze; ale wascheho Wótza Duch je tón šamy, kiž psches waš rěči.“ Še-li Bóh Duch a jako Bóh dospólny Duch, potom je wšchitko, šchtož je Duch, tak prawje jeho kralestwo a jeho najwošebnišche město štkowanja, potom je jemu pschistup k kóždemu duchej wotewrieny a kóždy duch šam na žebi dyrbi šacziščeje Božemu pschistupny byč a tak móže so potom hromada tak mjenowaných duchowných dživow šrošymicž.

Ty je tola šnajech, tele dživny? Ale ty njetřebajš žebi jenož na přemi šwjatowny šwjedžen myšlicž. Šehdom so wone s hromadami šlawachu, jako čzi profetojo w Božim mjenje rěčachu a tež pschichod wěščežachu. Šehdom so tajki dživ šta, jako psalmišta David Mešlaja „w duchu“ šwojeho Knjesa mjenowasche (Pš. 110, 1, pschirunaj šwj. Mat. 22, 43). Šehdom so tajki dživ šta, jako mějesche Pětr šwoje widjenje na třěšči w Šoppe a Šawol w Troas a tamny bu psches šwoje widjenje k temu wubudženy, w póhanskim domje Šhryštuša předomacž, tón we šwojim jako Božu wolu póšna, ewangelijon s Mšiskeje do Šuropy nješcž. Al pschezo šašo je so tajke něšchto štawalo: Kaž hušto w dušchi žyle njejabzy myšl a rošbudjenje nasto, kotrež bu sa jich wjele, sa žyly lud, drje tež sa čłowjestwo je šbožownym šalwom a nowe pucže wěrnosceje wotewri. Tak běšche, jako Luther šwoje šady pschecziwo wotpuskej napiša a pschibi, njewjedžo, šchto wotpuš běšche, a žebi na to njemyšlo, so wón s tym najwjetšche duchowne hibanje wot Šhryštušoweho žiwjenja a wumrjecža žem wubudži; jako August Šermann Šranke psches darjenje 7 šchěšnatow bu k temu rošbudženju šahorjeny: „Ša chzu s tym šhudemu šchulu šapocžecž“, a to šapocžatł bu sa Šallške wustawy.

Al nětko wopomni, šchto ma tele dživne štkowanje Bože sa modlenje, sa šwoje modlenje rěcač. Ty běšche so we wulkej čžšnosceji modlił a hižo, mješ tym so ty šwoju wutrobu wušypa, čžujesche ty šbožne položenje a wot modlenja ty s wješelej nadžiju štaže, kotraž tebe noweho čłowjeka ščini. Šlaj, to běšche wušlyščenje twojeho modlenja; pschetoz tajku radošcž njepšchinježe žare čłowške błowo a hdy by najšwjatoczišche bylo; tajka radošcž je wěšče džowka s njebež. Albo ty běšche šrudne našhonjenje wěry ščinił, šamo na dobrých pschecželach, wo kotrychž šamo wuššměščenje a dwělowanje blyšchesche; šrudny domoj pschischedšchi ty Wótčenasch špěwasche, so wošebje druha a šchěšta próštwu chzyschtej njebo wobšynč; a hlej, hdyž ty hamješ praji, šlincžesche we twojej wutrobje: „Šlam dyrbi knješstwo wostacž; a hdyž bychu wšchitzy nješwěrní byli, ja tebi tola šwěrnny wostanu“, a ty by našhonjenje s wušlyščenjom modlitwy ščinił. Albo šhudži a hubjení pschezo šašo šwoje próštwy wo pomoz k njebešam ščelech; a bórny po tym pschindže pomoz psches čłowškeho pschecžela a wupucž so psches to namaka, so nan abo druhi šlaw šwóby njedocžafane dobre džělo došta. To rěča njerošomni a njewěrjazy wo šbožownym, drje tež wo dživnym pschipadže; šchtož pak do Wótza w njebežach wěri, rěči džatowny wo jeho dživnej pomozy, kotryž móže wutrobny čłowjekow šhřewacž a tročele tam wobrocžicž, hdyž je nusa najwjetšcha a hdyž so čłowškeje wutrobny pruha bóšščeje lubošče džětnje. (Šokracžowanje.)

Wšhelate s bliška a s daloka.

— Šrynžekna Šuša, mandželšta Šeho kralowškeje wyšokosceje Šjedricha Augusta, wójwody Šakšeho je 22. augusta wječor we 8 hodž. we Wachwisach šrynžeknu porodžila. Šorod běšche čžžki. Džecžatko běšche jara šlabe. Šeho nan šrynž Šjedrich August jemu teho dla šam nušnu šchecženizu wudželi. Šórny po tym džecžatko wumrje. Bóh luby Knješ chzyl macž pošylnicž, so by po tych čžžkich hodžinach šašo štrowa a čžila je šwojeho šhoroloža štanyla.

— Wotšrežny šekar Šudyškeho wotšreža, medizinalny radžicel dr. Šengler je so w bliškosceji Šebnišow šatšelił. Kaž so powjeda, na njeho čžžke šhoshanje čžafasche, dofelž běšche pschecziwo 6. šadni šhřěšchil a je wón psches to, so je šam ruku na so šložil, šemštemu šrudniškej wučeznył. W ludu je wulke džiwanje, so so ta wěž w šjawných nowinach čžišče šamjelcžuje a so ani njerosšajni. To ludži na tu myšl wjedže, so so pschi ludžoch we wyšchšim pomolanju s hinaschey měru měri, hač pschi tajšich, kiž so s nižšcheho luda. Čžim šrudnišcho je, so móže so muž w tym pomolanju a w tej štarobje tak daloko šabludžicž, čžim mjenje žebi šašluži, so so na jeho čžžke šhřěščenje šchlewjer potajnosceje šloži.

— Šako dobry šhřěd psche šajědojčjenje krmě so tole wukaže: hdyž je něšchto jědojte do něšajšej rany so ščahnylo, dyrbi so rana s čžerštwej butšanku abo se šydkom myč. Tajke myče pječža štrach wotwobroczi, so so šajědojčjenje dale rošnjeje. Wěšo jedna so jenicžy wo přenju pomoz, přiedy hač móže něchtón k šekarjej džěcž. Šrucže so napomina, so njeby ničtó tajke něšchto na lóhke brał; pschetoz runje w pošlednim tydženju žmy šašo šhonili, tak štrachne je, hdyž tež do maleje rany so maš kuf jěda na šhřeba a so šhudom šekaršta pomoz njepyta. W tajkim padže dyrbi kóždy, tak šhěšje hač je móžno, k šekarjej šhwatač.

— Šarlinške mišionstwo w Čhinje je wulke nješbože potrečijilo. 5. augusta je šrudna powjescž džěchla, so je so mišionški dom w Šantonje do žyła špalil a so so wot nadoby pschi šamym ničzo wukhowalo njeje. Šuša je wulka, dofelž šawěščenje k šašonatarjenju na žane waschne njedošaha. To je čžim bóle wobžarowacž, dofelž mišionške štkowanje w Čhinje na šwoješelaze waschne potracžowasche a dobre nadžije sa pschichod wubudžowasche. Duž je lóhko móžno, so budža to njepšchecželjo šchecžijansštwu w Čhinje k temu wužicž, so bychu lud k pschiwěrje pschilšileny naščezuwali, so je to wotšudjenje jich pschiboha, so je so mišionški dom šanicžil. Čžim bóle pak je pschilšilšnoscež šchecžijanow, kotšiz šwoje mišionške dary Šarlinštemu mišionštwu pschiwobrocžuja, so bychu po próštwje mišionškeho towarštwu šwoje dobrowólne dary k šašonatarjenju wotpaleneho mišionškeho doma woprowali, so njeby šapocžane džělo w Čhinje šchodowalo. Šale próštwu placži tež našchim lubym Ššerbam w Šruškej, kotšiz k šwajškej Šarlinškeho mišionškeho towarštwu pschilšilšchjeju.

— Dobry rošlad sa šchecžijansške měšchane mandželštwu w Šruškej podawa ludličjenje s lěta 1895. Šo tym licženju běšche w Šruškej 128,069 měšchanych mandželštwow mješ ewangelškim mužemi a katholicškim žonami a 150,365 měšchanych mandželštwow mješ katholicškim mužemi a ewangelškim žonami. Do žyła běšche potajkim 278,434 měšchanych mandželštwow, s kotrychž běšche 59,181 bješ džěcži a 219,253 s džěcžimi. Džěcži běšche 597,921. Šdy by nětko wliw na wěruwšnacže, kotremuž džěcži ščehuja, tón šamy byl, by tež licžba džěcži katholicškeho wěruwšnacža so runala licžbe džěcži, kotrež so w ewangelškej žytwi woczahnu. Tajke pak njeje, kaž štatistika połaže, wjele bóle maja ewangelšzy mandželšzy móžnišcheho wliwa na wěruwšnacže džěcži. Šot tych 597,921 džěcži běšche 332,947 abo 55,68% ewangelškich, 264,648 abo 44,26% katholicškich, 229 abo 0,04% pschilšilšchesche k druhim šchecžijansškim wěruwšnacžam. Šowšchitkownje je tak, so hólzy so po wěruwšnacžu nanowym, hólzy po macžernym šložuja. Šak je w mnohých šwóbach waschne. Šo pak so k wužitkej ewangelškeje wěry wot teho waschne wotšupuje, ščehowaze licžby dopošajaja. Kaž žmy našpomnili, běšche licžba ewangelškich žonow, kotrež do měšchaneho mandželštwu šastupichu, 150,365 a licžba katholicškich 128,069. Šo procentach mataj so tej licžbe kaž 54 : 46. Šdy by nětko našpomnjene waschne wšchudžom placžaje bylo, by so poměra džowškow s tych měšchanych mandželštwow na šwoje wěruwšnacže runje tak štajicž dyrbjala. Licžba ewangelškich hólzow pak ma so k licžbe katholicškich kaž 55 : 45, dofelž bu 166,109 ewangelškich a 133,681 katholicškich hólzow licžených.

Šliw mandželškich na wěruwšnacže šynow je hiščeje

bóle nadpadazy. Runjež katholicny mandželšy po liczbje ewangelšich, kotič žu w měschanych mandželštwach žiwi, pschetrečija a woni hromadže steja kaž 54 : 46, žo ani liczba katholicšich hólzow liczbje ewangelšich njeruna. Catholicšich je 48%, ewangelšich 52%.

— Do Friedrichsrube je 1800 telegramow pschi semrjeczu ferschtu Bismarcka dóšchlo. To je dopokasmo, kať žu teho muža i bliska a i daloka czeščili.

— Nasche kóžštvo liczi w tym lécze 23515 mužow a 1198 wyschtow.

— W Kólnje a wokolnoščzi je wulki wichor sathadžal. Fabrike a domy žu žo hromadže žyple, w Polle je žo zyrkwina wěža powalika a wjele ludži czežto hranila. Na wšach pola Kólna, kotrež buch wot wichora domapytane, wulka nuša knježi. Bohu-džakono žmy pola naš lětka psched czežtini njewjedrami sathowani byli, hačžrunje běšche w pošlednich tydženjach wulka horzota.

Wěrnosć Božeho šlowa.

„Napohlád města Jerusalem naš žrudzi,“ pišche pscheczel blije, kotryž psches Palástinu pucžowasche. „Jerusalem pušte leži. Te město, kotrež běšche polue luda! Esmjate město je sawěšče hromada kamjenjow. To dyrbišch žo džiwač: hromada prócha — na jemy mēstnje wysche murje dže. Žo pišmiku je žo šlowo profety Micha (3, 12) dopjelniło: „Pšchetož Zion budže nasche dla jako rošworane polo, a Jerusalem hromada kamjenjow a hora Božeho doma do wyšokého lěša wobročžena.“

Města Judy žu wschitte pušte. S wurjacžom Bethlehema pucžowarjo žame rošpadanki widžachu, doniž do Hebrona njeschidžechu. Tam běšche ženje; hora i winom wobročžena. Pščnošč Hebrona předomasche: „Schtož Bóh šlubi, to wón džeři!“ Pšchetož njeběšche tón knjes i Abrahamej, temu mužej, kotrehož wěra bu jemu sa prawdosć pschizpita, rěčal: „Sa chzu tebje požohnowacž w tym kraju, kotryž chzu tebi pokasacž?“ Tón žohnowaný kraj běšche Hebron, (1 Mójš. 14, 15—18), kotryž tohodla dženša hiščeže kaž lubošna sahroda Boža kěže.

Kať je Bóh juntrócž žobu předomal.

Knať běšche 1853 pschi generalnej zyrkwinskej wistazhji w Elbingje a džeřišche nježelške wječorne předomanje w Marinej zyrkwi wo Šef. 33, 11. Wschitte rumy běchu pschepjelnjene. Mjes tym šo Knať hiščeže tekst čitajšche, žo na dobo njebeša šacžmichu; blyški šapachu psches powětr; wětr i mozu wujesche; deschčžik wo wofna bijesche. „Šleježe,“ sawoła Knať, „kať Bóh kłapa, kať šhutnje a pscheczelnje wón i wam rěči. Šeže žo wy tež hižom wot njeho namakacž dali? Možecže stroschtnje psched jeho žudniški stol stupicž, hdyž by waš nětko tudy wotwolač, hdyž by jeho blyšt waš trječič!“ — Duž džešche psches žyłu šhromadžišnu tschepotanje, štyšniwe, pschezo wóšišche hibanje. Žich wjele na kolena padže a žo čišche modlachu. Dofelž Bóh tón Knjes rěčesche, mjelcžesche předar. Na dobo žalostnje šahrima. Wofna šechžerčach. Ludžo štyšniwje sawoľachu. Šdyž by hromada luda žo nětko i durjam čišchžala, by žo móhlo žalostne nješbože štacž. Knať prošesche wo hnadne wobarnowanje a pschifasa, šo bychu šmērom wostali. Potom šapocža konsistorialny radžičel do štyšniweho žalostženja nuts špewacž: Ach wostať pschi naš i hnadu! byrgle šahrachu. Žo šhecžej štucžžy byrgle mjelcžachu. Knať móžesche dale předomacž. Ludžo hluboko hnucži pošluchachu, jako wschitšich napominasche, jow hižo temu Knjesej wutroby dacž, dofelž dyrbja tola wschitžy junu psched jeho thrón stupicž. Woflach žo šašo šwětlešche. Žako wón šamjen praji, šlónčžo lubošnje psches zyrkwine wofna šwěčesche. Šdyž ludžo wote mišche džechu, namachu blisko pschi zyrkwi rošpadanki šahpnyjnych šwišlow kěže. Tón wječor pať a te předomanje stej w dušchach wobhdlerjow Elbinga we wopomnjecžu žiwej hačž na dženšnišchi džen.

Š Bismarckoweho žiwjenja.

I.

Superintendenta Paňk w Lipsku, kotryž běšche w šwojim ča-žu šarar pschi zyrkwi šwj. Trojizy w Berlinje, powjeda: „Žedyn džen šapocžatk lēta 1880 praji kěžorstwowy kanzler Bismarck, šo je w zyrkwi šwj. Trojizy wot Schleiermachera konfirmirowany. Ža žo jeho woprašach, hačž hiščeže šwój šchpruch šnaje. „Šaj,“

wotmolwi wón. „Schtož wy činiče, to činiče jako temu Knjesej a niz jako čłowjetam. Njeje wěrnó, šepscheho šlowa žo mi šobudacž njemóžesche?“ Domach ja to šwojemu zyrkwjenžej powjedach, tón štare šapiski pacžeski džecži pschepyta, namaka tam woprawdže to mjeno „Ota i Bismarck“ a praji: „Pšchichodneho 31. mēřa je žo runje 50 lēt minylo wot tamneho dnja, to dyrbjeli po prawom kěžorstwowemu kanzlerej jubilejše konfirmaziše wopišmo napišacž, — šchtó wč, hačž wón přenje hiščeže ma.“ Žať žo činišche. Konfirmaziše wopišmo žo šhotowa, hofach wobras Schleiermacherowy a delach wopomniški šchpruch Šol. 3, 23: „Wschitto, šchtož wy činiče, to činiče radži i wutrobu jako temu Knjesej a niz jako čłowjetam.“ Žano 31. mēřa 1880 je ferschczinka na blido pschi šnedanju položi. Wón mi pošdžišcho powjedasche, šo je žo i czežka nad nēcžim tať šwěšelič, kať nad tym pschewatažym lētnym dopomnjenju na wopomniški džei šwojeho žiwjenja, na kotrehož 50 lētno minjenje šebi i daloka pomyšlil njeběšche. Žako ja něšto čaša po tym ferschčzi šwjate wotkasanje wudžlich, wón mje po wotmētej šwjatocžnosćzi i šwojemu pišalej domjedže, hdyž běšche to wopišmo pošajene a džesche: „Žo ma tola něšto na šebi, hdyž dyrbišch šebi prajicž: 50 lēt je žo minylo, šo žy psched konfirmaziškim wotšarjom stejal. Tón šchpruch dyrbi moje šepšo wotšacž.“

II.

General superintendenta Büchšel juntrócž Bismarcka šetka. Wón stejto wosta a i Bismarckej rjekny: „Ša chžych šam ruku kłočicž a šam prajicž, kať jara žo wšehelu, šo žo šam wschitto tať špódžiwnje poradži.“ Bismarck wotmolwi: „Šedžbujesche — a jemu wulke politiške pschedewšacža rošpowjedasche — a pschi kóždym by wón dopokasal: „Žať šym ja chžyl, a tať — žyle hinať je pschijšchlo. Ša chzu šam něšto prajicž: Ša šym wšehely, hdyž ja pytuu, hdyž Bóh luby Knjes chže, a hdyž móžu potom ša nim hišacž.“

Bóh je blisko.

Šyžaz hložow wobšwědčuju, šo je Bóh blisko. Na tule wěrnosć, powjeda šchecžijanski pscheczel, buch juntrócž na jara jednore a rjane wafchne dopomnjenje. W mēře Londone wopytowach štari wudowu, kotraž w malej niškej štwicžy pod tšechu bydlesche. Wšcho pokasowasche wulku šhudobu; ale tola běšche wschitto w rjedže a čište. Šejna tydženiška šašlužba běšche tať niška, šo lēdy dopahasche, šo by šebi najnušnišche kupicž móhla; ale ženje njeby ju škoržicž šlyšchal. Na wuškej šawzy pschi wofnje štejesche rošbity hornž je šylnym a kěžejazym kētkom lēšnych jahodkow a ja pytušch, kať wona tón kēť i wulkej šwědomliwosćžu hladasche.

„Žón kēť derje roščže,“ ja jedyn džei i njeje rjeknych, „to šmējecže bōriš lēšne jahodki.“

„Ž mój knježe,“ wotmolwi wona, „to njeje plodow dla, šo mam tónle kēť.“

„Ale čžeho dla jón tať šwēru hladacže, hdyž to plodow dla njecžinicže?“ žo ja žo džiwašo woprašach.

„Šleježe, mój knježe,“ wotmolwi wona, „ja šym jara šhuda, haj pschegara šhuda, šo bych šebi žiwe škocžatko džerčecž móhla. Duž je wulki troscht ša mnje tule žiwu rostlinu mēčž; pschetož ja wēm, šo móže psches šamu wschehomōž Božu žiwa byčž a roščž; a šo ju džei wote dnja žiwu a roščž widžu, praji mi, šo je tón Knjes blisko a wěšče tež mje widži a na mnje šebi myšli.“

Něšto i rošpominanju.

Wobročženy pucžpokasowar.

Šary muž, kiž w šhudowni wumrje, prošesche na šwojim šmjertnym ložu, šo by wšepny duchowny jeho wopytal, dofelž mēšesche něšto na šwědomnju, šchtož jemu njemōžne činišche, šmērom wušnyč. Žako běšche duchowny pschischol, wušna žo jemu mēřazny, šo je juntrócž pschihladowal, kať dwaj mužej pschi šchiznym pucžu pucžpokasowar šajeschtaj. Wón běšche čakač, doniž taj woteshčloj njebēchtaj a potom běšche tam šchol a tón pucžpokasowar wobročžil. Wot teho čaša běšche jemu czežke brēmjo na jeho šwědomnju bylo, šo běšche psches šwoje loškomyšlne činjenje tať wjele pucžowarjow na wopacžny pucž wjedł. — Šbždy, kiž praji, šo je wučžomnik Šesufowny, ale je w hrēchach a njepokutnosćzi živy, njehodži jenož šam w bludženju i šwojemu škaženju, ale wón je tež i došom druhim „wobročženy pucžpokasowar“, kiž jich wjedže na wopacžny pucž.